

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben háshoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadását
 vagy megőrzését nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Régi dal, régi gyűlölségről!

Megszokott dolog immár, hogy valahány személyileg jelentékeny tartható nyilatkozat történik a budapesti kereskedelmi és iparkamarában, annak kihegyezett éle van és ez mindenkor a magyar mezőgazdaság ellen irányul. Ez a kamara szereti magát úgy tüntetni fel, mintha magában foglalná az egész ország kereskedelmét és iparát, ami egészen hamis felfogás, mert hiszen minden kereskedelmi és ipari területnek meg van a maga kamarája, mint szervezett érdekképviselet és ezek olyan körültekintő, szakavatott vezetéssel intézik a reájok bízott terület ipari és kereskedelmi ügyeinek az intézését, hogy tanácsért, utbaigazításért bizony nem mennek a budapesti kamarához, ahol bőséges raktára csakis annak a mérges anyagoknak van, amelyeknek a szerte feckendezésével számtalan kísérlet történt a mezőgazdaság, az ipar és a kereskedelemnek az ország gazdasági és társadalmi boldogulására szükséges harmonizálására az elmérgesítésére.

A legújabb kirohanás a tulzó és a merkantilizmusnak e legkevésbé sem ostromolt, sőt inkább dédelgetett várából az öt éves beszámoló alkalmával történt, mikor Lánai Leó elnök szemlét tartott az

utóbbi évek törvényhozási munkássága felett s megállapította, hogy ezen a törvényhozáson veres fonalként vonul végig a kereskedelem ellenes irányzat! Ez ellen védekezett tegnap Szerényi államtitkár is Brassón tartott beszámolójában.

Kereskedelem ellenes irányzat? — Hát ez mi? Kérdik egész jóhiszeműséggel azok, akik buvárkodván az ország törvénykönyvében, arról győződtek meg, hogy a magyar törvényhozás hosszú évtizedek során végzetes s éppen ezért nagyon nehezen jövetehető hibát követett el.

A parlament, amely csak hosszú évek keresztül vetkeztek a táblalabírói jellegű s vette fel magába a gazdasági foglalkozások képviselőit, körülbástyázta tételes törvényekkel a kereskedelmet, ami nem volt, s védelem nélkül hagyta a mezőgazdaságot, amiből az ország, benne összes iparosával és kereskedőjével táplálkozott.

Kezdve a hatvanas évek egyik első törvényhozási intézkedésén, a börzebírói törvényesítésén, keresztül az organikus kereskedelmi kódex megalkotásán, végig a kereskedelem javára szolgáló számtalan monopólium megteremtéséig, mindenkor volt idő a kereskedelem törvényhozási védelmére, de oly jónak, boldognak hitte a kormány és a törvény-

hozás a magyar földet, a belőle és vele élő milliók sorsát, hogy feleslegesnek tartották azzal a komoly foglalkozást.

És a kereskedelem javára, annak a biztos fejlődésének az előkészítésére szolgáló rendezkedések közepette a kereskedelem, dacára annak, hogy a jobbak tolyton küzdöttek ellene s szegényedtek is mellette a visszaélések gyökeresedtek meg a magyar kereskedelemben. Az ex-lex kezdet már szabály lenni, ha abban a mozgalomban, amit az »agrárizmus«-ban foglalnak össze, hatalmas védelme nem támad a magyar földnek.

Igen, az agrárizmus meg van és meg is lesz, még több erővel mint most, mert ennek van célja, van tartalma, bármennyire is ellenszenves abban a táborban, ahol nagyobb a becsülete a fedezetlen határidőzlet milliárdos métermázsáinak, mint a megtermelt és learatott s az eladótól a fogyasztóhoz szállított acélos magyar búzának.

A gazdasági élet tisztultabb korát érték el azzal, hogy a mezőgazdaság is a szervezett gazdasági ágak közé tartozik, azt oda emelte a maga ősi ereje, amely szunyadt mindaddig, míg a mozgékonyabb elemek állandó szervezkedésének az eredményei rá nem kényszerítették arra, hogy élete feltételeit szintén keresse meg.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A kvintett.

Irta: Viktor Gomulicki.

Az első emeleten elhelyezett zongora, borzasztó larmájával betöltötte az egész házat. A párkányzatokon úgy visszhangzott, mint a fecskeraj csicseregése; a földszinten regett, mint a bivalyüvöltés, a folyosókon hullámokká torlaszkodott, mint a lávaömlés, az udvar tég és sik terén pedig szétfolytak, mint a mosóteknőből kiöntött szappanos víz.

A borzasztó hangok megremegtették a házat az alapjától egészen a csúcáig és belevésődtek a falak réseibe.

A zongora könnyed és vidám kedélyű volt. Polka- és keringő ütemben vidáman ugarrándozott, majd pedig Offenbach dallamát kacagta hurjain, a megpukkadásig.

És bár a folytonos kacagás másokra ingerlőleg hat, a zongorának szívesen megbocsátották megnyerő ifjúságáért.

Ugy mondják: a boldogra még mosolyog az élet! Mert nem érte még fájdalom és csaiódás!

Ugyanazon háznak egyik szerény padlás-szobájában, egy szerény flóta húzódott meg.

Csendes és nagyon érzégs lakó volt. A nap folyamán sohase hallatta hangját; csak napfelkelte és estalkonyatkor. Mikor a méla hold hintette ezüst sugarait az éj titokzatos csendjébe, néha éjtéligen is hallatszott bus nyögése és sóhajtása. Azt hihette volna az ember, hogy ott fent a magasban tartályból ömlik a mella-chólia, mely az egész házat elöntéssel fenyegette. Máskülönb ez a buskomorság édes és kellemes hatása volt. A jámbor hívőket imára, az érzékeny szíveket szerelemre hangolta. Hatása alatt felszáradtak a nedves szemek és orrok és a szívek jóleső melegséggel teltek meg.

Ámbár az egész ház gyönyörködött a flóta megnyilatkozásában, nyilvánvaló volt, hogy epedő dallamai csupán egy kiválasztotthoz intézettek. Ez a kiválasztott... a zongora volt. Aki a hangszerek beszédében jártas, a flóta hangjaiból világosan megérthette a szerelmi epedéseket, esküvéseket, melyek mind az első emeleten lakó zongorához voltak címezve.

Oh, álmaim ragyogó csillag! Szívem fénylő drágaköve! Te legszebb és legdrágább a zongorák közt! Egyedül te enyhíthetnéd szívem epedő vágyait! Egyedül te uralkodol szívemen és agyamon! Szeretlek, te édes hangszer és meghalok, elepedek, ha szerelmedet nem bírhatom.

És a zongora csak kacagott — kacagott rakoncátlanul, anélkül, hogy hurjain egy érzékeny dallam megcsendült volna. Közben, az utolsó emeleten megnyit egy ablak és a flóta és zongora szerelmi kettőséhez csatlakozott, a hangszerek legszebbje, az emberi hang. Kristálytiszta, magas szoprán, melyben öntudatlan, wély érzés rezgett. Felüditette a ház dohos levegőjét, mennyei harmattal. Ebben a harmatban fűrödtek a csurgókról al repdeső verebek és az udvarban burjánzó sötét fűszálak; de megfűrödtek benne az emberi szívek is, melyek inkább áhitoznak az ilyen harmatra, mint a madarak és fűszálak. A szoprán ájtatos dalokat, ártatlan idilleket énekelt, epedő pásztorokról, rózsás szalagokról, és turbékoló galambokról. Ez a szopránhang a szüzes báj és költészet valóságos megtestesülés, a naivitás isteni megnyilatkozása volt, de azért elárulta, hogy ugyan az a fonál köti össze a flótával, mely a flótát a zongorához bogozta. Az utolsó emeletről kiáramló szoprándallam mindig a padlás-szobában megvonuló flótára célzott és szerényen kopogott ablakain... És úgy látszott, hogy a flótából és szopránból csakhamar, egymást megértő, boldog pár lesz.

Es mégis másként történt. A flótát annyira lebilincselte a zongora, hogy a szoprán szerény kopogását meg se hallotta. A szoprándallamok

Gyászkalapokat

gyorsan és olcsó árért lehet kapni, ugyszintén állandó nagy választék van bécsi és párisi modellekben legdivatosabb neglüzse kalapokban, ernyőkben, harisnyák és keztyükben Ugyanott kalapdiszítések és alakítások, valamint ernyők húzása és javítását elvállalja.

Ujhelyi Róza
 női kalapüzletében Nagyvárad
 Rákóczi-ut. Telefon 130.

Nem kell ettől a szervezkedéstől senkinek sem tartani, aki termelő munkájának a gyümölcséből él. Hogy iratnak a visszaélések, a kereskedelem ellajulásai már nem jelentkezhettek, a tisztas kereskedelem tiszteletet parancsoló tőzójában: az még nem a kereskedelem pusztulása. Ha az uzsorának némely eddig szabad válfajai egyik oldalon nem idézhetnek elő vészes pusztulást s a más oldalon nem termelhetnek szörnyű forrasú vagyionokat: ez még nem kereskedelem ellenes irányzat. Csak a gyengébb védelme az erősebb, az ügyesebb ellenében s mikor az állam ezt teszi az ő törvényének az erejével: nem agrárius, csak igaz és becsületes. Mert ez a védelemre szorult gyengébb adja a vér és pénzadó legnagyobb részét.

Ha a föld a mostani értékviszonyok mellett is meghozza a tulajdonosnak a jövedelmét s megtéríti a már felcsigázott munkabérekét, az csak jogos eredmény, amelyet szült az, hogy a védővamos politika tőlünk is elűzhette a szabadkereskedelmi irányzat délibábjait, amelynek gyönyörűségére lehettek némelyeknek, de ártott a nemzet osztatlan egészének.

A régi dal a régi gyűlölségről újra felcsendült! Jól tudjuk nem utoljára, de hihető, hogy ez a dal folyton kevesebbet téveszt meg, mert nincs annak belső tartalma, nincs igazsága s nincs útja ahhoz a néphez, amely rátért a gazdasági igazságok megismerésének az ösvényére.

Népgyűlések az önálló bank érdekében. A függetlenségi és 48-as párt bankcsoportja az önálló bank érdekében az ország minden részében nagy gyűléseket akar tartani. Az első ilyen nagy gyűlés augusztus 22-én

előtt az ablakpárkányról és fölfelé törtek a magasba, a háztetőig, az aranyfényben ragyogó csillagokig és ahhoz, aki a csillagok felett a kék égben trónol...

Ez a tarczett, mely a zongora pajzán vídamságából, a fióta fájdalmas panaszából és a szoprán ideális sóhajából állott, megélenkítette a komor épület rideg falait, anélkül, hogy valaha egységes összhangban találkozott volna.

Egy szép napon a második emeletre egy kromatikus trombita költözött. Bátor, erélyes trombita. Minden hangja sangvinikus vérmérsékletre, egészséges érzékre vallott. A trombita a zongora fölötti szobában helyezkedett el és harsogó, éles hangjával mindjárt az első napon kibirdette jelenlétét.

A zongora elhallgatott és feldühödött. Hallgatása mintha azt fejezné ki: Milyen vakmerő, tolakodó lehet ez? Nyilván azt várja, hogy a kapun kitessékkeljék!

És közvetlen utána újból kezdődtek a szakadatlan kacagással, gunyra gunnyal és haragra haraggal csufondárosan, gunyosan hangzottak. Kacagásra kacagással, gunyra gunnyal és haragra haraggal válaszolt. Néhány napig az egész ház élvezhette a küzködő telek látványát, makacs harcát.

A zongora azonban csakhamar kimerült. Megfékezte gunyos kacagásának kitérését és higgadtabb hangon kérdezte a trombitától:

— Ki vagy te? és a szándékos velem?

Szegeden lesz. Több lapnak azon hírére, hogy Kossuth ellenzi a gyűléseket, tegnap Becsey Károly szegedi egyik képviselője kijelentette, hogy Kossuth nem avatkozott bele a dologba és hogy a népgyűlés meg lesz tartva

Josipovich a horvát helyzetről. Josipovich Géza horvát miniszter egy bécsi horvát könyvnyomtatásos lap udósító munkatársára előtt hosszabban nyilatkozott a horvátországi helyzetről. A miniszter először Magyarország és Horvátország közjogi helyzetével foglalkozott, majd elmondta a mostani konfliktus keletkezésének ismeretes történetét. Kiemelte, hogy a vasuti szolgálati pragmatika most már előírja, hogy minden horvátországi vasuti alkalmazottnak horvátul kell tudnia és nagyon helyeselte az új bányhelyettesnek azt a kívánságát, hogy Horvátországban első sorban horvátokat alkalmazzanak a vasutnál. Megjegyezte itt a miniszter, hogy a függetlenségi párt nyilvánosan ugyan nem egyeznék bele abba, hogy az altisztektől és a munkásoktól ne követeljék a magyar nyelv ismeretét, de azt hiszi, hogy hallgatóság eltűné ezt és így lehetne a békét ismét megkötni. Kiemelte, hogy ez a vasuti kérdés tulajdonképpen kenyérkérdés a horvátok szempontjából és teljesen elegendő, ha a magyar nyelv ismeretét a hivatalnokok túlnyomó részétől kívánják. A horvátok sem vesztenek nemzetiségükből, ha megtanulnak magyarul, sőt egyszerre fölülemelkednek a magyarok fölé. Fontos a magyar nyelv megtanulása már azért is, mert sehol nincs megírva, hogy a horvát bán és a horvát miniszter csak horvát lehet. Ez csak szokás, de ha nem találkozik alkalmas, magyarul is tudó horvát politikus, magyar embert is lehet Horvátország élére állítani.

A trombita változatlan hangon válaszolt:

— Erősebb vagyok nálad, követelem tehát, hogy megadd magadat!

— Hahaha! azt várhatod! — mondta rakoncátlanul kacagva a zongora. — Nagyobb urak is megkísérelték már, hogy megállázzanak és nem sikerült nekik!

— Majd sikerül hát nekem!

— Honnan merited ezt az önhittséget?

— Onnan, hogy elárultad gyengeségedet; ingadoztál és már szinte kész voltál nekem a tért átengedni.

— Az csak muló gyöngegség volt!

— És mégis azt bizonyítja, hogy az erősebb én vagyok.

— És képes lennél tulerődet velem szemben érvényre juttatni!

— Természetesen!

— Hisz ez zsarnokság!

— Mondd inkább: szerelcml!

— Félek tőle...

— És mégis epedsz utána!

Feleletül a zongora olyan bolond kacagásba tört ki, mint ezelőtt soha. A tobzódó vídamság valóságos tűzjátéka volt. Mikor már a tűzjáték elsistergett, a trombita címére, következő gunyos hangok hallszottak:

— Nagyon önhitt hangszer vagy, de majd meglátod, hogy ezzel semmit se érsz el nálam.

— Majd meglátjuk.

A spanyol forradalom.

Szegény Alfonz király hamarosan megtanulta, hogy a trón nem mindég bársonnyal van letakarva. Spanyolország ismét válságos időket él át s a vihar a fiatal király trónját tenyegeti.

Barcelona, ez a spanyol állam Zágrábja, a forradalom tüzfészke. Onnan indul ki a lázadás, melynek okaival, erejével, céljaival a távoli újságolvasó alig lehet tisztában. Még azt sem tudni, mi a zendülés jellege? Katalán nemzeti? Anarkista? Köztársasági? Karlista? Semmit sem tudunk, csak annyit, hogy Barcelonában az emberek halomra lövik egymást s a spanyol király aggódva hívta magához Madridba ifju nejét és apró kis gyermekeit.

A melillai harcok csak ürügyül szolgáltak a zendülésre. Kétségtelen dolog, hogy az afrikai partokon folyó ütközetek komoly elbírálást igényelnek s talán nagyobb vér és pénzáldozatába fognak kerülni Spanyolországban, mint előre gondolták. De az is kétségtelen, hogy még ha köztársaság volna is a spanyol állam, akkor sem volna szabad ezt a háborút meghátrálással bevégezni. Spanyolország tekintélyének utolsó foszlányai mennének veszendőbe s vele a teljesen megrokkant állam lakosainak jóléte is megrendülne. Egy európai állam, mely egy maroknyi kabil elől is meghátrál, nem volna más, mint egy megrugdosott, félretaszított kóro az előretörtető népek országutján.

Akármiféle forrásból származik tehát a barcelonai zendülés, az bizonyos, hogy a külső ellenséggel küzdő spanyol államot kimondhatatlanul gyengíti. Orvul támad a saját hazájára. Erre pedig nem képes még a legádázabb republikánus, karlista, vagy autonomista sem. Erre csak azok képesek, akik nem ismerik a hazát.

Anarkista-szociálista munkát szemlélhetünk a spanyolországi belháboruban. A munka di-

Az ablakok bezáru tak. A vitakozó tárgyalás megszűnt. A következő napon meglepetés érte a házat: a trombita a szopránnak kezdett udvarolni. Amennyi szenvedély egy egészséges, erős, férfias kebelből kitelt, annyi rezgett végig a szerelmes trombita érces hangjain.

Hallatára a hisztérikus lakók sirógörcsöket kaptak, a férfiak bedugták vattával az asszonyok füleit: a tornácra csipegő verebek megszegedve támolyogtak és himjeik felé nyújtották csókszomjas csőrüket.

De az ideális hajlamu szoprán a harsogó szenvedély kitérésait képtelen volt megérteni; ez okból az utolsó emelet ablakai és ajtóit bezarultak a lángoló szerelem hangos megnyilatkozásai előtt.

És a trombita csak tovább harsogott.

— Mi lesz ebből? — így susogtak egymás között a falak réseibe menekült visszhangok.

Estefelé a megnémult trombitát a zongora váltotta fel, egészen más, eltérő változatban. Szinte azt lehetett volna hinni, hogy más lélek költözött a hangszer hurjába. Már nem kacagott, nem makrancoskodott, nem gunyolódott. Alázatos, halk, elfojtott sóhajok, fájdalmas, szenvedő suttagások ömlöttek végig a hurokon és lebegtek pacsirtaszárnyakon, tel, a második emeletig. A trombita meghallotta és egy rövid,

Nincs többé lábfájás

És ha ezt el akarja érni, úgy cipőszükségleteit okvetlen

ARANYI-nál

a Fő-utcán szerezzé be, mert az ő tőle vett cipőkben a tyuk szem és bőrkeményedés eltűnik. Telefon 512.

cséri mesterét: csak félkézzel küzd a spanyol nemzet Afrikában, mert a másik félkezét a saját lázadó alattvalói leverésére kell fordítani. Sem kint, sem bent nem tud gyors, imponáló sikert elérni félerővel. Ellenben kint is, bent is hull a spanyol vér, gyengül a spanyol állam, pusztul a spanyol pénz. A fiatal király pedig sietve gyűjti maga köré övéit, hogy a válságos időkben együtt legyenek.

Szegény XIII. Alfonz, hamar megtanulta, hogy az ő trónja nem csak bársonnyal van bevonva.

Szöknek a katonák

London, jul 30. A Times-nek jelentik Zerberéből: Melila mellett több száz spanyol esett el és leirhatatlanul nagy a sebesültek száma. San Szebesztinából jelentik, hogy a katona szökevények száma egyre emelkedik. Számos spanyol tartalékos, ki külföldről érkezett, a barcelonai és melilai hírekre azonnal külföldre utazott. A kormány véres szigorúsággal jár el és azt állítja, hogy a legrövidebb idő alatt sikerülni fog neki a rendet helyreállítani. Nagyon aggasztóak azok a hírek, a melyek a királyi palota előtt történt tüntetésről szólnak. Ez a tüntetés sokkal viharosabb volt, mint az első jelentések után hinni lehetett volna. A sok száz főből álló tömeg, a melyben rendes katonák is voltak, szakadtanul ordított, lármázott és fűtyölt és viharosan követelte a háború megszüntetését. Az élelmi cikkek drágasága a mely óriás mértéket ölt, még jobban felbőszíti a forradalmárokat. A pékeknél és az eleségkereskedőknél talált élelmicikkeket a katonaság elkobozta.

A kabilok vesztesége

Páris, jul. 30. Melilából jelentik, hogy a mórok vesztesége oly nagy, hogy halottjaikat száz számmra égetik el. A kabilok a legutóbbi

harcokról négyezer embert veszettek el, de még sokkal nagyobb volt sebesülteik száma. Az elesett kabiloknál legújabb rendszerű Mauser és Remington puskákat találtak. A mórok közvetlenül a spanyol hadállásokig nyomultak előre, ahol az ágyuk valósággal megtizedelték őket. Másrészt azonban a spanyolok vesztesége is irtóztató nagy. Melilában és környékén a helyzet még mindig rendkívül komoly. Minden attól függ, vajon a spanyol kormány képes lesz-e a legrövidebb idő alatt újabb csapatokat, különösen tűzértséget és lovasságot Melilába küldeni.

Madrid, július 30. Maura miniszterelnök a tegnapi minisztertanács után kijelentette, hogy Barcelonában a helyzet valamivel javult. Az odaküldött csapaterősítések lehetségesnek teszik a zavargások elnyomását.

A riff csapatok harcai

Oran, július 30. Melilából jelentik: Az e hó 27-iki harc nagy veszteségeket okozott a spanyoloknak. A riff-csapatok 30 000 emberből állottak. A spanyol gyalogság három százada eltűnt. A kórházak zsúfolva vannak sebesültekkel. Az »Aude« gőzös a francia kormány utasítására ma éjjel elhagyja Orant, hogy élelmezert vigyen Melilába.

Lefegyverezett csendőrség

Cerbere, jul. 30. Granollersben két kolostor leégett. Caza della Selvában a csendőrséget a lakosság lefegyverezte, elfogta és a kaszárnnyába zárta. Az 1906., 1907. és 1908. évi tartalékosok közül egyelleneg sem engedelmeskedett a behívó parancsnak.

Zavargások

Madrid, július 30. Hivatalosan jelentik: A barcelonai hírek szerint a helyzet javult. A

tűzörség a külvárosokban visszaverte a zavargókat és nagy veszteségeket okozott nekik. Akik életben maradtak, megadták magukat és kiszolgáltatták fegyvereiket. Most már a Barcelona környékén levő falvakat kell megtisztítani azoktól a kisebb zavargó csapatoktól, amelyek ott helyet találtak.

A barikád-harcok

London, július 30. Madridból táviratozzák: A tábornoki kar tegnap Lapes Dominguez tábornok házában értekezletet tartott. — Megbeszéltek a szükség esetén teendő intézkedéseket, de általánosságban inkább az a nézet domborodott ki, hogy a legnagyobb veszedelmén már tullestek. A kormány azt állítja, hogy a barcelonai főparancsnoknak már elég csapat áll rendelkezésére, hogy a rendet helyreállíthassa. A főparancsnoknak állítólag már sikerült a barrikádokat ágyutűzéssel elpusztítani. Ez valószínűleg csak az új városrésze vonatkozik, melynek nyilegyenes utcáiban az ágyuk sikeresen működhetnek. A táviró és telefonösszeköttetést Barcelonával helyreállították.

Pénzhamisítógyár Nagyváradon.

Egy nagyváradai automobil-tulajdonos, aki csaknem minden sportnak buzgó üzője, a múlt hónapban elbocsátotta sofőrjét, mert az neki sok kellemetlenséget okozott. A sofőr a Dombi-féle éjjeli mulatónak lett a kapusa. Az exsofőr mint portás szerelmi vallomások között Dombi Juliának a mulatótulajdonos leányának szenzációs leleplezést tett. Elmondta, hogy az ő volt gazdája hamis pénzt gyárt s állandóan 100 koronásokat készít fényképpel.

A múlt héten a mulató teljes személyzetét letartóztatta a rendőrség. A letartóztatott leányok között Dombi Julia jelentkezett az ügyeletes kapitánynál és előadta, hogy ő szenzációs vallomást tesz,

erős ujjongásba tört ki! A győzelem öröm kiáltása volt!

A padlásszobából fájdalmasan nyögdecseive választott a flóta . . .

Ez időtől kezdve a trombita a zongorával a legcsodálatosabb duettekét játszotta . . . És játszottak éjjel-nappal szakadatlanul, a pirkadó hajnaltól, az ezüstös estszürkületig . . .

Az emberek az embereknek, a madarak a madaraknak suttogták tovább elragadtatással és mégis irigységgel: Mennyire szereti egymást ez a két hangszer! A női nem még kíváncsian meglátta:

»Ezek szeretni fogják egymást . . . örökkön . . . örökké . . .«

A férfiak meg kétkedve dűnyögtek.

Egy reggelen a nap nem sütött olyan fényesen, mint máskor. Hűvös szellő keletkezett, mely megborzosgatta a madarakat, meg rázta a fák lombjait és összevegyítette a zenei és emberi hangokat.

Ezen a nevezetes reggelen a trombita magában tujta a diadalmi indulót, azután elhagyta a házat.

Az első emeleten siri csend uralkodott.

A csipező verebek szomorú csodálkozással dugták ki fejcskéiket, az ákáclobok mélán rázták meg koronájukat, mert hiába várták a

zongora megszokott vidám kacagását; a zongora hallgatott, mintha megátkozták volna; a flóta is megnémult, mintha a fájdalmasan bódította volna meg; csak a szoprán imádkozott . . . vágyakozott a régi áhitattal.

Kinos bizonytalanságban tündek a hónapok.

Vége megszólalt a zongora, szokatlan, idegen, fájdalmas hangokon. A hurokon bölcsődal rezgett végig, siróan, fájdalmasan zokogva, mintha örök álomba akarna valakit ringatni. A flóta felébredt mákonyos álmából; felébredt, noha jobb lett volna az örök semmiségbe merülnie. — A szegény hangszer megőrült.

Elszorult az ember szíve, mikor zagyva dallamai, féktelen dűhének őrzőngő kitöréseit hallatta.

Mély szomorúság, sötét bánat nehezedett a házra, mert a zongora mostoha sorsa mély részvélet keltett mindenek szívében. Keserű könnyeket facsart a szemekből, ez az egyhangú fájdalmas hangtömeg, mely kora reggeltől késő estig bugott végig a házon.

A flótát pedig gunyolva üldözték:

— Lám, lám duettekét akart énekelni a zongorával, a kis kedves! Gyönyörű pár lett volna belőlük? Az elsőemeleti ébenfazongorából és a padlásszobabeli búkkafiótból!

A szerencsétlent egyedül csak a szoprán sajnálta, ámbár hogy egykor visszautasította szereimét, amikor őrt sz-nvedélyével más felé fordult. De az idealisták mindig és mindent megbocsátanak . . .

Testvéri részvétellel vigasztalta a jóságos szoprán a szerencsétlen őrzőngőt . . .

Önzéstelen barátsággal ajándékozta meg és Istenben való megnyugvásra biztatta . . .

Fájdalom — mindhiába. A szoprán minden jóakaratu erőlködése mellett sem volt képes barátját megvigasztalni, sőt ez emberbaráti kötelességének teljesítésében ő maga is mélabus, bánatos lett.

Gyászban, sötét, fekete gyászban uszott az egész ház és minden, ami benne élt, szomorúan sóhajtott fel az éghez: Hát nincs sem égi, sem földi hatalom, mely bennünket ez átok alól feloldhatna?

És az ég leküldte megváltó hatalmát, egy új földszinti lakó képében, aki nagy zajjal vonult be a ház udvarába. Egy tekintélyes, öntudatos, mindent lekicsinylő — kintorna volt. Azon a napon, mikor óriási mellkasából a fűlsiketítő hangok felharsogtak, minden egyéb hang elnémult a házban . . .

Igy nyomja el egy számár ordítása egy egész csalóánysereg kellemes dűnjáját . . .

Fürdői közönség figyelmébe!

Utazókosarak, bőröndök, kalapkoferok, fürdői ajándéktárgyak, üveg- és porcellántárgyak, esernyő- és sétatobok, harisnyák, övek, női kiegészítők, nyakkendők, pénz-, szivar- és dohánytárcák, tajtékpipák, gyermekjátékok állandóan alkalmi vételárért szerezhetők be.

FRISS ÉS TSA

KORONA ÉS FILLÉR BAZÁR
Nagyvárad Rákóczi-ut

Telefon 130.

ha az ő reá nézve kedvezően fog végződni. A kapitány megígért mindent

A leány ekkor az elcsapott soffőr vallomása alapján előadta, hogy Nagyváradon egy intelligens ur pénzhamisítással foglalkozik és százsámra gyártja a 100 koronásokat.

A szenzációs vallomás után a nyomozó rendőrök egy pár más rendőr kíséretében megjelentek az illető automobil-tulajdonosnál. A rendőrök minden kijáratot elállítottak s ekkor bejelentették az épen otthon lévő automobil-tulajdonosnak, hogy ők házkutatást akarnak tartani.

A kellemetlen bejelentés nagyon meglepte az auto-tulajdonost s kétkedve kérdezte:

— Jó helyen járnak? És ha igen, miért akarnak házkutatást tartani?

A rendőrök mindenáron kutatni akartak.

— De legalább mondják meg, hogy mit keresnek hátha előadom.

— Ugyan kérem ne tetesse magát, hisz mi mindent tudunk.

— De mondják meg, hogy mit és én fogadom hogy előadom.

— No jól van kérem, hát mi a pénzhamisítás ügyében jöttünk és a hamisítványokat, meg a gépeket akarjuk vinni.

Erre a kijelentésre az auto meglepett tulajdonosa felkacagott.

— Ugy a hamisított százkoronásokat akarják. Szívesen átadom őket, csak jöjjenek velem a kertbe.

A rendőrök rosszat sejtven a dolog mögött az ajtókra tették a kezüket, míg két nyomozó rendőr lement a kertbe.

— Itt vannak a hamisítványok.

És rámutatott egy lugásra melynek oldalai csupa lefényképezett 100 koronásokkal voltak bera-gasztva. A fényképek alig voltak 5 négyzet centi-méterek.

— Nos ezekből a százasokból szívesen adok maguknak is.

Mondta az auto tulajdonos és a fényképekkel megajándékozott, de csalódott rendőrök keserű mosolyal ajkukon távoztak. Az esetről természetesen nem adtak ki rendőri kommunikót.

UJDONSÁGOK.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóin-

*kat, hogy előfizetéseiket mielőbb meg-
ujítani szíveskedjenek, nehogy a lap
szétküldésében e miatt akadály tör-
ténjen.*

* **Jóváhagyott alapító levél.** A megszünt nagyváradai kereskedelmi kóroda-egylet 21,000 korona a nagyváradai kereskedelmi és iparkamara kezelése alá került, hogy mint alapítvány, annak kamatai fejében évi 900 korona, fele kereskedelmi iskolai tanuló ösztöndíjra kiosztassék, fele pedig szintén kereskedelmi célokra fordíttassék. Az alapítványról szóló alapító oklevelet a kereskedelmi miniszter jóváhagyta s egy-egy példányban leküldötte a kereskedelmi és iparkamarának és Nagyvárad városának.

* **A biharfüredi csodaforrás kincse.** Biharfüred közönségét Radu Demeter püspök még jobban meg akarja nyerni a fürdőnek s ezért az ugynevezett csodaforrást kicementezteti. A cementezési munkálatok most folynak

s ez alkalommal igen érdekes dologra jöttek rá a vendégek. Nevezetesen a Csodaforrás aljában a sziklák között igen sok régi pénzre találtak a dolgozó munkások. A régi pénzek I. Lipót idejéből voltak, de van köztük 1848. származó ezüst pénz is, sőt a mai váltópénzből 2—10—20 filléres is. A pénzdarabok csaknem teljesen simára csiszolódtak a folyó aljában. Hogy hogyan kerültek a pénzdarabok a folyóba arra a köznép ad felvilágosítást. A csodaforrásról ugyanis azt tartja a nép, hogy gyógyerejű, a fürdőző azonban csak akkor veszi hasznát, ha fürdés után néhány pénzdarabot dob a vízbe. Ezt tartja a babona a fürdőről s úgy látszik ez a babona igen régi keletű. A sziklák között a hova nem tudnak bejutni az emberek, még mindég igen sok 10 és 20 filléres látszik, ami azt bizonyítja, hogy a babonás nép még mindég folytatja a pénzdobálást.

* **Papp Miklósné temetése.** Városunk előkelő közönségének részvéte megható módon nyilvánult meg Papp Miklós kir. pénzügyigazgató nevének temetésén, tegnap délután. A résztvevő közönség teljesen megtöltötte a pénzügyi palota első emeletét, a nagytermet s a palota lépcsőházát. A palota előtt az utcát is teljesen ellepte a közönség. A ravatal a megboldogult lakosztályának egyik termében volt felállítva, nagy gyászpompával. Égő gyertyák és dézsai növények között volt a díszes baldachin. A temetésen megjelent a kir. pénzügyigazgatóság egész tisztikara, a pénzügyőrség tagjai teljesdiszben.

Továbbá ott voltak: Fetser Antal és dr. Lányi József felsz. püspökök, Grünzweig Artur altábornagy, Lukács Géza ny. ezredes, dr. Laurán Ágoston pápai praelátus, Erőss Rezső püsp. jószágkormányzó, Edelmann alezredes, Schwarcz Géza őrnagy, Nadányi Gyula, Vasady Lajos kir. tanfelügyelő, Sebestha Ottokár csendőrszázados, Pallay Lajos, Papp Imre. Brém Lőrinc. Mayer Antal, Stark Gyula, Gerő Ármin, Imrik S. Zoltán plébános, Böszörményi Géza, Miskolczy Árpád, Balogh János, dr. Buna János, dr. Kiss Döme, dr. Mazurek Gyula, Rimánóczy Kálmán, dr. Mártonffy Bogdán, Butyka Lajos vasuti állomástönök, Balogh Döme, Gencz János főesperes, Hraniczky Károly, Szentlélek Kálmán, Ardeleán esperes (Belényes), dr. Bulk Kornél gör. kath. püsp. titkár, dr. Papp Gergely számvevő, Popescu Péter plébános, D. t. Mihály főesperes, Kiss Dávid, Weisz Mór, Novák János, Peller Ferenc, Jablonszky Emil, Atnöder Vince stb.

A gyászszertartás a ravatal mellett, a lakáson ment végbe. A beszentelést Mangra Vazul gör. kel. püspöki helynök végezte, Fakala Tamás esperes és Popovics László lelkes segédlete mellett. A remek koszorúk teljesen megtöltötték a koszoru-kocsit, míg a nehéz ércokorsón a gyászoló család koszoruja volt elhelyezve. A beszentelés után megindult az impozáns gyászmenet, követve a résztvevő közönség százaitól, s hosszú kocsisortól. A vasut állomáson Mangra Vazul püspöki helynök újból beszentelte a koporsót, amelyet egy készenálló podgyászokocsiba helyeztek el, hogy Felsővidrára szállítsák, ahol holnap, augusztus 1-én délután 2 órakor lesz a temetés. A díszes temetést Weiszlovits Adolf fia temetkezési intézet végezte nagy pontossággal.

* **Új hivatalos idő a tanfelügyelő-ségen.** A kir. tanfelügyelői hivatalban a hivatalos órák augusztus 1-ével kezdődőleg a nyári hónapokban d. e. 7—1 óráig, a téli hónapokban reggel 7 és fél órától d. u. 1 és fél óráig folynak megtartatni.

* **Ismét zászlósértés.** A szászvárosi 62. gyalogezrednek egy százada tegnap tért vissza Bécsből állomáshelyére, Szászvárosra. Az ezred nemzetiségi ezred, s legénysége nagyobbára oláh fiukból kerül ki. A bakák a hosszú szolgálat után jókedvűen utaztak hazatelé a vonaton s Békéscsabán a kocsijukat zászlókkal ékesítették fel: egy nemzetiszínű és egy feketesárga lobogót tűztek ki. A vonatvezető felszólította a bakákat a fekete sárga lobogó bevonására, de azok elienszegültek, a vasutast inzultálni akarták, majd trágár szavak kíséretében nekiestek a magyar zászlónak s valósággal letépték. Két közlegény rohant a lobogóra, a rudját összetörte, a szövetjét pedig összetépte s a földre taposta. A katonákat vivő vonaton utazott három csendőr is. A vonatvezető ezekhez fordult segítségért és nem hiába. Kétegyházaán a csendőrök átmentek a zászlógyalázó katonák szakaszába, s mintegy harminc baka közül kiragadták a két zászlósértőt és leszállították a vonatról. A katonák leszálltak a vonatról és a jegyzőkönyv felvételével foglalatokodó csendőröktől társaik szabadonbocsátását követelték. Erélyes visszautasításban volt részük, mire erőszakokodni akartak, s csak nagynehezen, fenyegetésekkel lehetett őket a vonatra visszatérteni. Különben a kétegyházaai állomástönök fenyegetése hatott rájuk.

— Ha nem viselik magukat tisztességesen — mondta az állomástönök — és nem maradnak csendben, lekapszoltatom a kocsijukat és átadom valamennyiüket a csendőrségnek!

Erre visszavonultak és a vonat tovább ment velük. Aradra 9 óra helyett, egyórai késéssel, 10 órakor érkeztek meg.

* **A postatisztek zenetársasága.** A postapalota építése folytán a régi helyiségek egyrészt elbontották s amíg az új épület készen lesz, nagyon szűkön van a helyiség dolgában a posta-távirda igazgatóság. Siket Traján posta-távirda igazgató nem régen azon kérelmet intézte Nagyvárad városához, hogy az építés miatt eddigi helyiségéből kiszorult postatisztek zenetársasága részére 1909. október hó 1 től 1910. március 16 ig hetenként egyszer este 7—10 óráig engedjen át egy termet a községi polgári fiúiskola épületében, ahol a zenetársaság tagjai tanulhassanak. Dr. Thury László városi főügyész, mint az iskolaszék elnöke, a kérelem kapcsán kérdést intézett a városi tanácshoz, hogy ha a város a termet ingyen adja is, de minő összeget kérjen a fűtés és világításért.

* **A nagyszalontai zálogház sorsa.** Nagyszalontán, a híres hajdu fészkekben megjelenik nemsokára az első cég tábla, ami a városais jellegét fogja ugyan emelni Nagyszalontának, de nem igen volna baj, ha pár hét múlva el kellene tüntetni az új cégtáblát, mely zálogházat akar jelezni. A zálogház felállítására Fleisz Izidor kért a minisztertől engedélyt. A miniszter azonban most megszorította a zálogház létesítésének jogát és a kérelmet csakis úgy hajlandó teljesíteni, ha Fleisz Ignác kötelező nyilatkozatot ad, melynek értelmében semmiféle italméréssel, ékszerész üzlettel vagy más bármily olyan üzlettel nem fog foglalkozni, amit a zálogházzal a legtávolabbról is összefüggésben lehetne illetve, ha az humanisztikai vagy szociális érdekeket értene. Ha Fleisz ilyen nyilatkozatot hajlandó kiadni, úgy a miniszter meg fogja adni a zálogház felállítására a jogot.

* **Auto-omnibus közlekedés a fürdőkhöz.** A fürdővasút létesítését a minden oldalról támadó ellenségeknek sikerül késleltetni. A közönség pedig kénytelen megelégedni azzal a nyomoruságos állapottal, aminő most van a fürdő közlekedésnél. Most egy ajánlat, illetve kérelem érkezett be Nagyvárad városához, amely szintén azt célozza, hogy a fürdőkhöz könnyebben juthasson a közönség. *Mittelmann* Ede János vállalkozó engedélyt kér Nagyvárad városától, hogy Nagyvárad és a két fürdő között auto-omnibusz járatokat tartson fel. Hajlandó a jövedelem egy százalékát a megyei ut javítására beszolgáltatni. Mehadia és a Herkulesfürdőben is ő létesítette az auto-omnibusz járatot s ma is az élén áll ezen vállalatnak.

* **A repülő ember.** Az egész sajtót foglalkoztatja az a rohamos haladás, melyet az emberi tudás a repülés terén tesz. Érdekes dolog most, a Bleriot által elért fényes eredmény után visszatekinteni pár év adataira, hogyan jutott el fokról fokra a repülő ember pár év alatt a szárnypróbálgatásokból — a La Manche-csatorna átrepüléséig.

1906. szeptember 12. Elchammer bibláján rövid felszállási kísérletet tesz.

1906 október 23. Santos-Dumont 50 méter utat tesz monoplánján, bebizonyítván nagyszámú közönség előtt a mechanikai repülés lehetőségét.

1907 július és augusztusában Bleriot tesz 150 méterig terjedő utakat monoplánján. 1907 szeptember 17. 185 méternyi repülés sikerül Bleriotnak.

1907 szeptember 30. Fahrman Voisin-féle biplánon 60 méternyi utat tesz. 1907 október 26. 771 méternyi légi utat sikerül megtenni. 1908 január 13. Az első zárt körben végzett 1000 méteres utat sikerül megtennie.

1908 április 11. Delagrange Voisin-féle biplánon 3925 méteres repülést végez. 1908 május 29. 10 ezer méternyi utat repült be.

1908 május 29. Fahrman és Archdeacon léghajósoknak először sikerül kettesben 1241 méternyi repülő utat tenni.

1908 május 30. Delegrunge 15 perc és 26 másodperc alatt 13000 métert röptül. 1908 július 22. 16 perc alatt 17000 métert röptül.

1908. szeptember 9. Orville Wright katonai szakértők jelenlétében 57 percet tölt a levegőben. 1909 szeptember 9. 1 óra és 3 perc alatt 64 kilométernyi utat tesz meg 1908 szeptember 6. Lahm hadnaggal 5 és fél percet tölt a levegőben és 6400 métert röptül. 1908 szeptember 12. Lahm hadnaggal 9 percet tölt a levegőben. 1908 szeptember 12. 1 óra 15 percet röptül a levegőben, 1908 szeptember 17. Selridge hadnagy, akivel együtt szállt föl repülőgépjén, szerencsétlenül járt.

1908 szeptember 21. Wilbur Wright 1 óra 31 perc alatt 666 kilométert röptül.

1908 október 30. Fahrman biplánon Chalonból Rhuimsbe röptül vissza.

1908 október 31. Bleriot monoplánon Touryból Ardenayba röptül és vissza.

1908 december 18. Wilbur Wright 1 óra 55 perc alatt 99 kilométert röptül. 1908 december 31. Két óra és 20 perc alatt 1232 kilométert röptül.

1909. július 25. Bleriot átröptül a La Manche-csatornán.

A repülés történetének nevezetes mozzanata egy debreceni újsághír: Az egyetemnek készülő kalvinista Róma egyik előkelő lapja következőleg adta hírül Debrecennek a világraszóló eseményt, hogy Bleriot átröptülte a La Manche-csatornát; amely eseményről a világsajtó vecércikkben emlékezett meg:

Repülés. Ejjeli tudósítónk azt jelenti, hogy valami francia átrepülte a La Manche-csatornát. *Hirsi a pici!*

Nem tudjuk, azóta elhitt-e Debrecen közönsége, hogy az a bolond francia csakugyan átrepülte a La Manche-csatornát. Odaát még mindig a pici hiszi az egész repülést. Bleriot ur kénytelen lesz azzal rágódni a derék civerekre, hogy ellátogat Debrecenbe s ott kesztyűrepül monoplánjával — a debreceni ártézi kuton.

* **Agyonszurta a csendőr.** Megirtuk, hogy *Balogh* Lajos csendőr *Pokolán* agyonszurta *Birta* Illést. Az agyonszurtt embert tegnapelőtt boncolták fel. A boncolásnál megjelent *Fényes* Ákos járásbíró, dr. *Buder* Ferenc járási orvos, valamint a hadbírósg kiküldöttje és a gyilkos csendőr. A boncolás során megállapították, hogy a csendőr négy szurást tett *Birta* Illésen. Az első szurás oldalba történt, mely a beleken is keresztül hatolt. A második és harmadik szurás a lapockák alatt hatolt a testbe és a negyedik gerinc sántot érte. A szurások mindenike halálos volt. A hadbírósg kihallgatta a csendőrt, aki azt vallja, hogy ő egy szurást tett az oldalba, többre nem emlékszik. A kiballgatott tanuk vallomása szerint *Balogh* Lajos a cselekedetét részeg állapotban követte el. A bíróság ezt nem fogja enyhítő körülménynek venni, mert *Balogh* Lajos akkor szolgálatban volt és nem lett volna szabad neki akkor korcsmába venni. *Balogh* Lajosra a legszigorubb büntetést fogja mérni a hadbírósg.

* **A románnyelvű anyakönyvi kivonatok.** Érdekes ügyben tett most felterjesztést *Glac* Antal főispán a vallás és közoktatásügyi miniszterhez. A felterjesztésre a megyei árvaszék egyik jelentése szolgált alapul. Az árvaszék ugyanis egy görög keleti lelkész-től 4 születési anyakönyvi kivonatot kívánt be, amit a lelkész román nyelven kiállítva be is terjesztett. Az árvaszék kérte a lelkészt, hogy magyar fordításban is küldje meg a kivonatok, mire a lelkész visszairt, hogy nem kötelessége a magyar nyelvű kiadványok készítése és nem is bajlandó azt megtenni. Az esetet bejelentették a főispánnak, aki az ügyet a vallás és közoktatásügyi miniszterhez fogja felterjeszteni. A miniszter ha kötelezni fogja a lelkészt a magyar kiadványokra úgy az általános rendelet lesz, mert ez ideig a törvények nem intézkednek ebben az ügyben. A miniszter döntése elé nagy érdeklődéssel tekintenek a hivatalos körök.

* **Egy gyermek borzasztó halála.** *Zöld* Márton 1 és fél éves gyermek, mint *Nagy* László írják, tegnap reggel, miközben anyja az utcán felhangzó vaklármára a konyhából néhány percre eltávozott, egy véletlenül ott álló pohárból marólugot ivott. Mire anyja visszatért, a gyermek iszonyu kínok közt ki-szenvedett.

* **Megvadult ökrök.** Mezőtelegről értesít tudósítónk, hogy ott tegnap délelőtt végetes balesetnek esett áldozatul Apáti György béres legény. A dolog a következőképpen történt. Apáti György a többi legényekkel egyetemben a már kicsépett gabonát szállította be ökrös szekéren a mezőre. Utközben Apáti ökrei valamitől megijedtek s hirtelen megugorva megrántották a lassan döcögő szekeret. Ennek következtében a béres leesett a kocsiról a kerekek alá és pedig oly szerencsétlenül, hogy a gabonával megrakott szekér keresztül ment Apáti Györgyön, szétzúzva annak fejét és behorpasztotta mellkasát. A szerencsétlen legény pár perc múlva meghalt.

* **Vizbefutó gyermek.** Belényesszentmártonból telefonálja tudósítónk, hogy ott tegnap *Veszél* József egy és fél éves kis lány

nagyapjával kiment a szérüs kertbe s nagyapja beküldte a gyermeket a házba s miközben a gyermek a kertből befelé ment, beesett egy vízzel telt gödörbe s belefult.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Szombat: Szulamith.
Vasárnap: délután Tatárjárás, este Ne hagyj magad Schlézinger.

A tanítónő.

Bródi tulzott és a vidéki magyar társadalmat valótlán világitásba helyező darabját a *Bihari* Ákos vendégszereplése se tette előtünk rokonszenvesebbé. Lehet Bródi nagyon jó író, de a mit nem ismer, amit nem látott s amiről elfogulatlan és szeretetlenül ítélik, arról jól nem írhat.

Sajnáljuk *Hevessy* Mariskát a tanítónői képtelen szerepében, aki áhitattal csókolja meg — Zola egyik regényét. Külső sikere természetesen nagy volt, mert igazán szépen játszott. *Kassay* kitűnő tanítója is nagyon tetszett. — *Bihari* ezuttal a fiatal paraszt nábobot játszotta. Nagyon fess volt és szép organumát jól érvényre juttatta, de nem tudott olyan magyar lenni, mint *Tóth Elek*. *Hajnal*, *Hevessy* Gusztó és *Sik Rezső* tetszetek még kisebb szerepeikben.

Sulamith. A kelet kápráztató, pazar szépségű zenéje fogja ma, szombat este betölteni a nyári színházat. Az izzó, érzéki zenének legkifejezőbbje a »Sulamith«: tele tüzzel, perzselő, forró vágygyal a szerelem érzéki mámorával. Ez a keleti történet a maga egyszerű bájával, mithikus szépségével úgy simul a zenéhez, mint a kelet déli leányaihoz, a fehér, hótiszt, szízi lepel. Oly ritkán van a közönségnek alkalmja ily műélvezethez, hogy most bizonyára tele ház lefolyni a »Sulamith« előadása, melynek szerepei a legjobb kezekben vannak. A címszerepet *F. Károlyi* Leona éneklí, kinek művészi énekéhez méltó szerepet bír partnere, *Asszonyi László*, ki Absolont játsza. A két főszereplőn kívül a társulat legjobb énekesei fogják a darab szépségét emelni. A darabban előforduló *Kohl-Nidret* Toronyi Gyula fogja énekelni.

Pálinka. Zola »Lassamoir«-jának dramotizot órabja a »Pálinka« a közönség általános érdeklődés folytán hétfőn este megint műsorra kerül. A főszerepet most is *Bihari* Ákos fogja kreálni, kinek jeles, megrázó alakítását csak azok tudhatják kellőleg értékelni, kik már ebben a szerepben a múlt alkalommal látták. Nem szenved kétséget, hogy hétfői alakításával újból teli ház előtt fogja művészi sikereit növelni.

Tatárjárás. Alig van oly ünnep délután, melyen ne kerülne a »Tatárjárás« színpadra. Nem az igazgatóság közvetlensége ez, hanem a közönség kiapadhatatlan szeretete a darab iránt, melyre a tatárjárás méltán rászolgált. Mert bizony alig van a magyar operettek között még egy ilyen kiváló darab, mely annyira tele volna kellemmel, bájjal. Nem is lehetne kételkedni, hogy most vasárnap délután is tele ház fogja végignézni ezt a mindig új darabot, melynek egyik legjobb alakítóil épp a színtársulatunk tagjai.

Ne hagyj magad Schlézinger. A vasárnap esti műsoron egy kiváló nyári darab fog szerepelni, a »Ne hagyj magad Schlézinger« mely egyik az aréna-darabok legkivá-

lőbbjának. Humoros, nyári tárgy, tele kellemes derűvel, mely a magyar bohózatnak annyira sajátja. Azok a vidám, kuplészerű kis ének-számok, melyek a zene derűjének csodás kihasználásával kapcsolódnak bele a nevetető tárgyba, igazi telivér, mulattató darabbá teszik ezt. Aki egy estét arra szán, hogy elfeledve minden gondot, teljesen zavartalan mulatásnak adja magát, az mindenesetre meg nézi ezt a darabot, mert alig találhatni még egy ilyen megfelelő kedves bohózatot.

A két Bihari — együtt. Érdekes esélye lesz kedden a nagyvárad színháznak, amennyiben két híres művésztestvér interpretálásában élvezheti az „Ördög-öt”. Az új vendég Binari László, az ördög szerepet kreálja, mely szerepnek Hegedűs után ő a leghírsebb alakítja. Eme szerepével a vidéki színpadokon már sok sikert ért el s most alkalma lesz ezeket a nagyvárad közönség előtt elért sikerekkel gyarapítani. A másik vendég Bihari Ákos a festő, János szerepével bucsuzik a nagyvárad közönségtől, mely előtt a mostani vendégjátékával sikert sikerre halmozott.

EGYESÜLETEK.

(A Legényegylet közgyűlése. A Nagyvárad Katolikus Legényegylet 1909. augusztus 1-én, d. e. 11 órakor Teleky utca 13. szám alatt, saját helyiségében tartja rendes közgyűlést. Tárgysorozata: Igazgatói jelentés. Dékáni jelentés. Könyvtári jelentés. Az 1908. évi számadás. A számvizsgálók jelentése. Pénztári fölmentés. Az 1909. évi költségvetés. Ünnepeles tagfelvétel. A IX. ka. h. nagygyűlés. Az egylet összes tagjainak a közgyűlésen való bucsus megjelenését ezúton is kéri Mellau István, igazgató.

IRODALOM.

☒ **Magyar Gazdák szemléje.** A magyar gazdaszövetség kitűnő folyóiratának most jelent meg a júliusi füzetje. A tartalmas füzet vezetőhelyén foglalkozik a Pálicson tartott nagygyűlés eredményével és e cikkben érdekes reflexiók kapcsán mutat rá a Magyar Gazdászövetség tizenhárom év alatt elért eredményére. A pálicsi közgyűlésünk után... a címe a tartalmas elmélkedésnek. Kodolányi Antal, a magyar mezőgazdasági irodalom veterán harcosa, a gazdákhoz szótartot intéz a lapban, mely a legszélesebb körű tömörülést hirdeti a Magyar Gazdászövetség köré. Részletes leírását adja azután a Pálicsi nagygyűlésnek, szövegritzi szövegében Darányi Ignác nagyhatalmú elnöki megnyitóját. Pallavicini Ede örögrófnak a balkáni szerződés tárgyában elmondott beszédét és javaslatát, Wittmann János és Baross János dr. beszédét az országzerte nagy érdeklődéssel tárgyalt agrárpolitikai zászlóbontás ügyében, Beinát István beszámolóját a szövetség 1908. évi működéséről. Mailáth József grófnak a középosztály helyzetéről szóló különösen országos fontosságú előadását és javaslatát s ezzel kapcsolatban Emődy József országos képviselő beszédét a középosztály hanyatlásának okáról, majd Nyegre László országos képviselőnek: A magyar közigazgatás és szociális munkáról szóló értékelése következik, azután Meskó Pálnak a pálicsi nagygyűlésen a szervezkedésről szóló beszéde és Nagy Emil dr. országos képviselőnek a gazdák és a törvényhozás viszonyáról szóló értékelése zárja be az előadások sorát. A különféle rovatban pedig hazai és külföldi fontos gazdasági eseményeket mondja el.

SPORT.

☉ **Nagy athlétikai viadal a Félix-fürdőben.** A nagyvárad sport-egylet, mint értesülünk, erősen dolgozik egy nagyszabású verseny előkészítésén. Az egylet vezetősége a Félix-fürdőben tervez egy nagyszabású országos viadalt. Tegnap Szegedy Géza a vezetőség megbízásából tárgyalt a fürdő bérlőjével, ki hajlandó átengedni a telep egy bizonyos részét versenytérnek s a legnagyobb szíveséggel állítja fel a szükséges szereket a saját költségén. A verseny után nagyszabású táncvigalom lesz, mire ugy a fürdőközönség, mint Nagyvárad közönsége meg lesz hívva. A közönségnek külön vonat állana a verseny napján rendelkezésére.

KÖZGAZDASÁG.

Borászati kongresszus. Országos borászati kongresszus lesz szeptember 20-25. én Versecen. Ennek a kongresszusnak előkészítőbizottsága ma délelőtt küldöttségileg a kereskedelmi és a földművelési minisztériumban járt dr. Molnár Ákos országgyűlési képviselőnek, az 1902. évi első borászati kongresszus elnökének vezetésével és biztatásával a kongresszus anyagi és erkölcsi támogatását kérte. A kongresszus napirendjének első pontja a borérettetés kérdése, amely kétségkívül olyan nagy jelentőségű gazdasági kérdés, hogy a két gazdasági minisztérium támogatása teljesen indokolt. A napirendnek a második pontja a szőlőművelés megszorításának kérdésével kíván foglalkozni.

Országos vásár Nagyszalontán. A nagyszalontai országos vásár augusztus hó 20. és 21-re esett volna ez évben. Tekintettel erre azonban, hogy a nagyvásár éppen Szent István napjára esnék, amikor nemzeti ünnep van, a kereskedelmi miniszter megengedte, hogy kivételesen augusztus hó 13. és 14-én tartassék meg Nagyszalontán az országos vásár.

Szőlősgazdák figyelmébe. Időszakonként felmerülő azon hírrel ijesztetik a szőlősgazdákat, hogy itt vagy amott valami pusztító szőlőbetegség ütötte fel a fejét. Ilyenkor, mikor a szőlősgazdák a legérzékenyebbek, hamar talál hitelre az a híresztelés is, hogy az ország egyik másik vidékén már az u. n. fekete rothadás (black-rot) is, ez a veszedelmes szőlőbetegség is, mely Franciaországban nagy kiterjedésű szőlőtelepeket tett tönkre, már felütötte a fejét. Hát ez egyszerűen nem igaz. Mindazonáltal jó tudni a magyar szőlősgazdáknak, hogy ha telepeiken valami gyanús szőlőbetegséget észlelnek, forduljanak az Ampelológiai Intézet igazgatóságához, mely minden egyes esetben díjtanul ad felvilágosítást. Címe: Budapest, II. Debrői-ut 15.

Budapesti tőzsdetudósítások.

A gabonatőzsde határidői.

Budapest, július 30.

— Délután 4 órakor. —

Buza május 1909. 50 kilogrammonként	14.35
Buza októberre	13.97
Buza ápr	11.80
Rozs okt.	10.29
Zab májusra	—
Zab októberre	7.78
Fengeri máj 1909	7.86
Tengeri jul.	8.05
Tengeri májusra 1910.	7.24

Értékdözsde.

— Délután 4 órakor. —

Oszták hitelbank részvény	—	634	—
Oszták magyar államvasúti részvény	—	734.75	—
Leszámlító bank	—	482	—
Rimamurányi	—	572.	—
Oszták m. Államvasúti részv.	—	897.50	—
Közuti vasut	—	552.	—
Városi villamos vasut	—	269.	—

ÁVIRATOK.

Elhamvadtt gyári raktárak.

Budapest, jul. 30. Erzsébetfalván a jula és kenderfonó gyár telepén tűz támadt, mely óriási pusztítást vitt véghez. A tűz néhány óra alatt három óriási raktárt pusztított el. A tűz lokalizására a budapesti tűzoltók is kivonultak. A kár még most kiszámíthatatlan.

Szerencsétlenség a Balatonon.

Balatonalmád, jul. 30. Tegnap este a Balatonon hirtelen nagy vihar támadt mely a part közeléből elszakította Vértési Weisz Jenőt, Vértési Weisz Ernő tábornok fiát. A vihar kitörésére figyelmeztették Weiszot, amit azonban nem vett figyelembe. A vihar a fiut a Balatonba sodorta és még mindég nem került elő.

A szerkesztésért felelős

Dr. V. URSKICS GYULA.

Fürdői menetrend.

NAGYVÁRAD—PÜSPÖKFÜRDŐ.

	reggel	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Nagyvárad ind.	7 50	9 50	2 10	4 50	6 40	9 17
V.-Velece >	8 00	10 00	2 20	5 00	6 50	9 27
Rontó >	8 16	10 16	2 36	5 16	7 06	9 43
Püspökfürdő érk.	8 21	10 21	2 41	5 21	7 11	9 48

PÜSPÖKFÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Püspökfürdő ind.	8 59	10 59	3 19	5 59	7 49	10 32
Rontó >	9 04	11 04	3 24	6 04	7 54	10 37
V.-Velece >	9 17	11 19	3 37	6 17	8 07	10 50
Nagyvárad érk.	9 27	11 29	3 47	6 27	8 17	11 00

NAGYVÁRAD—FÉLIX-FÜRDŐ.

	d. e.	d. e.	d. e.	d. u.	este	este
Nagyvárad ind.	8 00	10 00	2 20	5 00	6 50	9 27
V.-Velece >	8 10	10 10	2 30	5 10	7 02	9 37
Rontó >	8 16	10 26	2 46	5 26	7 16	9 53
Félix-fürdő érk.	8 33	10 33	2 53	5 33	7 23	10 00

FÉLIX-FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Félix-fürdő ind.	8 40	10 40	3 00	5 40	7 30	10 13
Fonó >	8 47	10 47	3 07	5 47	7 37	10 20
V.-Velece >	9 00	11 09	3 20	6 00	7 50	10 37
Nagyvárad érk.	9 10	11 19	3 30	6 10	8 00	10 47

Lapárusítók

férfiak és nők napi 2—4 kor. keresetre azonnal felvétetnek.

Cim a kiadóban.

Apró hirdetések

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűből 8 fillér.
A legkisebb hirdetés 40 fillér.

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban: Szilágyi
— Dezső-utca 5. sz. alatt. Telefon szám 263. —

Kalapok

a legjobb minőségben és a legdivatosabb formákban Reichard áruházában kaphatók.

Bártfai cukrász.

Fő-ü, Gerlicsi-ház. május 1-től kitűnő fagyaltot és jeges kávét készít naponta változatosan. Ugyan ott tisztán és tea vajból készült tészták és torták kaphatók darabonként 8 fillér Minden e szakba vágó megrendelést a legutányosabban fogadják el.

Német

kisasszony állást keres. Cím a kiadóban.

Kepes Elek

orvosi kötszerész és keztyűs, Nagyvárad, Sas-szálloda. (Passage.) Készíték saját műhelyemben a legkomplikáltabb sérvekre kitűnő sérvkötőket továbbá haskötőket, gummi harisnyákat, egyenes tartókat, betegápolási cikkeket és minden e szakmába vágó munkáit a legutányosabb árban, jótállás mellett. — Szarvasbőr-lepedőket és vánkókat, valamint mindennemű másféle szarvasbőr-munkákat is készítek a legjobb kivitelben. Kesztyű tisztítást és mindennemű javítást is felvállalok. Nők és férfiak részére külön próba-terem.

EURÓPA

nagyszálloda

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Tulajdonos: Fülöp István.

Szigoruan szolid csapdi muia óhely. Nagyvárad legszebb — vadregényes kertje a hegy tövében. Minden este elsőrangú mozgófénykép előadás. Kizárólag saját szüretelésű borok Frissen csapolt kőbányai sör. Estéoként cigány zene. Kifogástalan magyar konyha. Polgári árak.

Kérdezzük meg a házi orvost!

KRONDORFI pozsgás, borhoz legjobb ital
SAVANYÚVIZ
NYÁLKAOLDÓ ÉS HUGYHAJTÓ GYÓGYSZER

tüdő, légző-szervek, gyomor, köhögés, rekedtségnel orvosilag ajánlva.

Közgazdasági Bank Részv.-társ.
Nagyvárad, Teleky-utca 10 szám.

Telefon 742 sz. Postatakarékpénztár 20161 sz.

Betétek után tiszta

5% kamatot fizet.

Van szerencsém értesíteni az előkelő hölgyközönséget, hogy angol és francia

női divat termemben

a legújabb angol és francia modell és speciális szabás szerint készítek

modern princzesz-ruhákat

elismert szép angol kosztümöket, és izlése toalettket stb.

Nagy gond van fordítva arra, hogy az idei modern divattal haladva a legkényesebb igényeknek is megfeleljek. Számítalan elismerés. Elvem: divatfejlesztés, szolid árak.

B. meghívásra elsőrendű divatlapokkal teszem tiszteletemet, esetleg vidékre is.

Számos pártfogást kérve,

mély tisztelettel:

VALENTIN J. női szabó

Ezredévi Emlék-tér 18. sz. a.

Házbontásból kikerülő anyagok

a Moskovits cipőgyárban

eladók.

Értekezhetni e hó 24-ig a gyár irodában.

Csak a hölgyeket érdekli,

hogy hosszú éveken külföldön voltam és tanulmányutam befejezte után

Nagyváradon,

Arany János-utca 2. szám

alatt női ruhaszalont nyitottam.

Készítek modern princess-ruhákat, angol kosztümöket, izlése toalettket, stb. stb.

Kitűnő kifogástalan szabás.

Rendkívül olcsó árak.

:: Egyetlen kísérlet meggyőz mindenkit. ::

A hölgyközönség pártfogását kéri kiváló tisztelettel

Heller Jakab.

Kecskeméthy István

étterme, sörcsarnoka, kavéháza, legszebb kerthelyisége NAGYVÁRAD, KERT-UTCA.

Naponta frissen csapolt sör, saját termései
:: tisztán kezelt hegyi borok ::

Társas ebédek, vacsorák, vagy lakomák étlap szerint, vagy megállapított árak mellett elfogadtatnak.

Abonensek elfogadtatnak mérsékelt árak mellett

Egyben van szerencsém a vidéki utazó közönség szives figyelmét felhívni, hogy vendég szobáimat újonnan berendeztem és tisztántartására különös gondot fordítok. Ugyisint a szállóhely olcsó ár mellett szives rendelkezésre áll.

Hol szórakozunk esténként? csak is a NEMZETI SZALLODA hűvös és kellemes kerthelyiségében, hol minden este mozgófénykép előadások tartatnak cigány zene mellett. Minden második nap teljesen új műsor.

Számos látogatást kér tisztelettel

KECSKEMÉTHY ISTVÁN

a Nemzeti Szálloda bérlelje.

Kiadó lakás.

Három utcai, két udvari és mellék-helyiségekből álló lakás Rákóczi-ut 15. sz. Stern Márton házában november 1-től kiadó.

Bővebb felvilágosítást ad

Paczauer József

ügyvéd, Rimanóczy-u. 5.

Gyászoló közönség figyelmébe!

Mindennemű bel- és külföldi márvány, granit és syenit sirköveket a legutányosabban

Edelstein Sámuel

sirkőraktárában

Rákóczi-ut (Fő-utca) 11. szám.

Moskovits-palotában szerezhető be.

Hirdetések

felvétetnek
a kiadóhivatalban.

Képes levelező-lapot

csak

Benkő

antiquariumában lehet igazán
nagy választékban kapni
Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Tisztelettel hozom a nagyérdemű
helybeli és vidéki közönség becses
tudomására, hogy

Nagyváradon, a Rákóczi-ut 3. sz. a.

Weinstock-féle óra, látszer és
:: fényképező cikkek üzletet ::

átvettem, melyben ezen áruk nagy
választékát raktáron tartom és azo-
kat jóállás mellett pontosan javítom.
Főökrékvésem, hogy a mélyen tisz-
telt közönség bizalmát kiérdemeljem,
miért is becses partfogást kérve va-
gyok mély tisztelettel

PETRI ÁRPÁD

órászmester, látszerész és műszerész.
«KODAK» gépek és filmek kizáró-
lagos raktára Nagyvárad és Bihar-
megye részére. ::

A »Nagyvárad első Kölesönző és Takarékszövetkezet« 1. évi július hó 1-én, Nagyváradon a Bémer-téri Foyvár-ház első emeletén megkezdte működését és megnyitotta az **első 3 és 6 éves évtársulatait**. Alulírott igazgatóság felhívja a város és vármegye közönségét a szövetkezet kötelékébe való belépésre.

A Nagyvárad első Kölesönző és Takarékszövetkezetbe beléphet mindenki, a ki magát heti 1 koronás törzsbetét fizetésére kötelezi. Minden tag több törzsbetétet is jegyezhet.

Befizetések a szövetkezet helyiségében eszkozlendők. Vidékiek a befizetésre postai csekklapot kapnak. A »Nagyvárad első Kölesönző és T. szövetkezet« tagjainak heti befizetéseikkel kamatozó tőkét gyűjt tagjainak, a belépéskor előnyös kölcsönöket nyújt, kezesség mellett kötelezvény vagy váltóra, ingatlanokra betáblázás mellett. Ezen kölcsönök a heti befizetésekkel, melyek a befizetőnek kamatoznak, fizethetők vissza a 3 vagy 6 év időtartam alatt. Minden tag a belépéskor annyi kölcsön felvételére van jogosítva, a mely összeget törzsbetétéivel befizetni kötelezett. Egy törzsbetét 3 év alatt 150 kor, 6 év alatt 300 kor. hitelre jogosít. Abefizetett törzsbetétek részesednek a szövetkezet tiszta jövedelmében. Beiratkozások a »Nagyvárad első Kölesönző és Takarékszövetkezet« Bémer téri helyiségében tejesithetők.

A Z I G A Z G A T Ó S Á G:

Lukács Ötön
Nagyvárad városi tanácsos, alelnök.

Szählender Károly
nagybirtokos, elnök.

Dr. Sarkadi Lajos
ker. és iparkamarai titkár, alelnök

Aufricht Mór
termény kereskedő.
Blayer Lajos
földbirtokos. (P.-Pernyes.)

Dr. Grösz Menyhért
kir. törvénytudó orvos.
Lichtmann Menyhért
birtokos (Monos-Petri.)

Dr. Rezső Mór
ügyvéd.

Szmazsenka Ernő
vasuti igazgató.

Barta Béla
a Bihar-Szilágyi olajipar r. t. igazg.
Dr. Fászy Lajos
Biharvármegye tiszti ügyésze.

Dr. Mártonffy Marczel
kir. jogakadémiai tanár.

Dr. Thury László
Nagyv. város tiszti főügyésze.

Dr. Pácz Sándor
prem. kanonok, gimn. tanár.

Dr. Várui Ferencz
ügyvéd.

Dr. Popper Akos

a Központi Takarékp. igazgatója.

Dr. Halász Márton

ügyvéd, jogtanácsos.

REINOLD OSZKÁR

Saubsdorfi (Szilézia) kőfaragó mester egy új sir-
kőraktárt rendezet be Fő-utca 20. szám alatt, ahol

SIRKÖVEK csakis dus választékban gyári
árban állanak a vevő közön-
ség rendelkezésére, aki tehát

SIRKÖVET előnyös árban akar beszerezni, győ-
ződjön meg

-- sirköveim olcsó voltáról --

Tisztelettel

Reinold Oszkár
kőfaragó mester, sirkő gyáros.

↳ Saubsdorf (Szilézia.) ↩

Legjobb üdülőhely a Püspök (Szent László) gyógyfürdő.

(Nagyvárad mellett)

A kontinens legdusabb természetes hévíz forrása 26 C. fokú viz. Javalva: rheuma, csuz, köszvény, idegzsába, gyomor és alhasi bántalmak ellen. A legnagyobb kényelemmel berendezett nyári uszoda. Állandó uszómester. 300 hold természetes vadregényes park. A közönség rendelkezésére 127 modern kényelemmel berendezett vendégszoba. Kitűnő magyar konyha s tisztán kezelt saját termésű h-gyiborok. Z-nedij és curtaxe nincs. Figyelmes, pontos kiszolgálás, úgy a szobákban, mint a fürdőben és éttermekben.

Számos látogatást kér tisztelettel:

KERNÁCS JÁNOS

fürdőbérlet.

Nyomatott a Szent László-nyomdában, Nagyváradon